

DELAVSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Ishaja vsak četrtek popoldne; v služaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/I — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 150 — Cena: za 1 mesec Din 5,-, za četrt leta Din 15,-, za pol leta Din 30,-; za inozemstvo Din 7,- (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na uprave jugoslovanske tiskarne, Kolportažni oddelček, Poljski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Stari in novi red.

Krščanski socialistični pokret ne gre samo za tem, da bi se izboljšal položaj delavstva, nego tudi, ali pravzaprav, v prvi vrsti za tem, da se cela človeška družba postavi na drugačen temelj. Je v krščanski družbi obilo ljudi, ki nas ne razumejo in nas smatrajo za nergače, kritikastre, fantaste ali celo za sebičneže, ki zasledujemo kakšne osebne cilje. Takó vsi tisti, ki se jim zdi v kapitalističnem družabnem redu lepo in si ne želijo drugega. Mi pa, ki imamo o življenju, dostojnem človeka z božansko dušo, nekoliko lepše in višje pojme, menimo, da še nikoli v krščanski eri ni bilo na svetu tako grdo in hudo ko danes pod vladjo brezsrčnosti in požrešnega velekapitalizma.

Poglaviti znak te družbe je njena hinavska 'moralna'. Rop, tatvina in goljufija je dovoljena, samo da je zadosti života in prekaljenja ter večalimanja prikrita, da ji s črko zakona ni mogoče blizu. Lastnina je nedotakljiva, toda nešteti je onemogočeno, da bi prišli do nje, ker se njihovo delo pošteno ne plačuje. Izrabljanje tuje človeške delovne moči do skrajne možnosti, da se enemu čedalje bolj množi dobiček, drugi pa telesno in duševno čedalje bolj propada, ni noben greh. Velik zločin pa je, če izkoriščani protestirajo in skušajo priti do svoje pravice. Vse drugače se presoja greh, ki ga stori nemanič, ali greh, ki ga zakrivi član 'višjega sloja'. Spomnimo se na velikega kneza v 'Ani Karenini', ki se nič ne zgraža nad pohotnimi čini svojega ljubljene adjutanta in ga pri jutranjem raportu, dobrovoljno pomežikujoč, spraportu: »Ali je bila blondinka ali šušje samó?« — Ali je bila blondinka ali šušje samó? — ko pa izve, da ta njegov adjutant pozneje živi skupaj z ljubljeno, ki je žena drugega, ves iz sebe toži, da se pri carskem gardnem polku še nikoli ni slišalo, da bi njega oficir imel kakšno resno zvezo in to celo z ženo kakkega državnega svetnika! Ta državni svetnik pa, ki svoji ženi hudo zameri odkrito in resnično ljubavno razmerje z oficirjem, ni imel ničesar proti njenemu ljubimkanju z njim, dokler ni postalo preočitno in duševno. To je točna fotografija 'moralnih' pojmov v spolnem oziru, ki tudi danes vladajo v kapitalistični meščanski družbi. Gorje revni vlačugi, ki se iz bede prodaja, toda velikodušno odpuščanje vsaki razpuščenosti v takozvani 'eliti'. In kako vse drugače gleda ta družba na moralni prestopek, če ga stori moški, ali če ga stori ženska! In kamorkoli pogledaš, vsi odnosi med ljudmi v današnji družbi so nenaravni, neodkritosrčni, izkrivljeni, narekovani zgolj od sebične koristi in izrabljanja drug drugega. Ljubezen, nesebično prijateljstvo in odkritost se pa smatrajo kot 'naivnost', po domače povedano, kot največja neumnost.

Ta družba se semtertja še smatra za krščansko, marsikdo se še strogo drži zunanjih pravil vere in cerkve, toda celoti le manjka glavnega znaka krščanske družbe, to je: faktične krščanske vzajemnosti! Tudi tam, kjer so ljudje različnih stanov zvezani takó ali takó skupaj, velja za vsakega pravilo: pomagaj si sam, kakor veš in znaš, drugi ti ne bo! To se pravi, ljudje in različni stanovi ne čutijo več, da so resnična naravna, življenjska enota, marveč so združeni večinoma le po več ali manj trajnih ali bežnih koristih, slučajnih interesih, po sili razmer — sicer pa gleda vsak, da v borbi izkuje čim več koristi zase. Na ta način smo prišli do 'razredov' moderne družbe, ki imajo to posebnost, da 'višji' razredi zahtevajo od 'nižjih', naj se v imenu 'stanovske vzajemnosti' dajo mirno izkoriščati. Takó vidimo, da

se krščanska evropska družba čedalje bolj razkrajja, da se skupni verski, narodni, politični idealni vidiki, ki združujejo v moralno edinico najrazličnejše ljudi, umikajo čisto razrednim in izključno materialno-gospodarskim, da v hinavsko pod različnimi 'nacionalnimi' ali drugimi gesli združenem človeškem občestvu vlada v resnici najljutejša, najbrezobzirnejša medsebojna, čisto materialna borba.

Kdo se bo torej čudil, če je še količkaj krščanski človek s takimi razmerami nezadovoljen, če se zlasti mlada srca v taki družbi ne čutijo srečna, če mladina ki je še idealna, z vsemi silami svoje duše teži vun iz tega duševnega ozračja? In kako nevoščljivo skop in pohlepen je današnji vladajoči sloj! Fevdalec, plemič, veleposlod je vsaj še komu drugemu kaj privoščil, si je nalagal gotove moralne in socialne obveze, se je znal v mejah svoje stanovske časti in ugleda zdrževati, za občestvo kaj žrtvovati, je poznal usmiljenje, nobleso, darežljivost. Le pogledjmo veličastne stolnice, muzeje, zaklade umetnosti, dobrotelne in druge javne naprave, ki jih je staro velikaštvo iz svojega bogastva ustanovilo. Velekapitalistična moderna buržuazija pa bi hotela vse le zase pograbit, se ne smatra nikomur, tudi občestvu ne, ničesar dolžno, in gre že tako daleč, da si posamezni velekapitalist za svoje osebne izdatke pritrjuje, samo da je večja številka dobička v knjigovodstvu njegovega podjetja! Tako zelo se je že izpačila človeška narava s svojimi dobrimi nagnjenji in razumnimi potrebami v sodobni buržuazni družbi, da nad njo vlada gola številka, račun, bilanca! Zdi se, da v tej naši družbi srce ni več ustvarjeno, da išče Boga, kakor je zapisal veliki cerkveni učitelj, ampak samo za denar in dobiček!

Takega 'reda' nepokvarjeno človeško srce ne more priznati. Krščanska vest nas žene, da se z njim ne pomirimo in svojega srca v njem ne otopimo. Mi hočemo, da postane življenje boljše, lepše in veselejše, odkritejše in naravnejše, po zakonih, ki jih je položil v našo naravo Bog; hočemo novi red! Naj nas v tem prizadevanju ničesar ne zmoti od poštene in ravne poti, ki jo hodimo iz ljubezni do človeka!

Političen pregled.

Eno leto dela.

Belgrad ni razumel nalog, ki mu jih je celotna država naložila. Poleg kulturnih in gospodarskih razlik, ki so in še vladajo pri nas, je še Pribečević s svojo popolnoma negativno okolico docela podiral vsak temelj, vsako misel na splošno zboljšanje. Slovenski narod, zlasti delavec, je mnogo trpel in še trpi.

Kar Belgrad v desetih letih ni mogel pokazati, je pokazala Slovenija v enem letu. Slovenski oblasti sta v enem letu pokazali tako življenjsko silo in resno pozitivno ustvarjanje, kakršne ne bi pričakovali v popolnoma urejenih razmerah. Že prvo leto delovanja naših oblasti kaže popolno lastno vodstveno sposobnost Slovencev.

Res, mnogo je še nalog, ki jih imata oblastna odbora pred seboj. A živo verujemo, da bodo prvemu plodonosnemu letu sledila še mnoga. In ravno delavski zastopniki nimajo v preteklosti majhnih zaslug, kakor imajo v bodoče izvršiti še ogromne naloge. Slovenija se proletariizira. Rastoča industrija (Kranj, Kočevje, kamniška okolica itd.) ustvarja nove delavske mase. Zato se pogled slovenskega delavca vedno bolj obrača v Ljub-

ljano in Maribor. Tukaj upa najti razumevanje za svoje težnje, pa ne samo razumevanje, ampak tudi pomoč. Socialna vprašanja so najbolj pereča ne samo v splošnem, ampak tudi v delokrogu naših oblastnih odborov. In čim bližje smo skupni zedinjeni Sloveniji, tem enotnejše, celotnejše in plodonosnejše bo delo naše, slovenske oblasti, tem več bo uspeha, tem manj bede, pa tem več veselja in zadovoljnosti.

Za ustvarjanjem pride izpopolnitev. V lastnem socialno-političnem uradu bi celokupno delavstvo znalo in moglo uveljaviti svoj program: ureditev kruha in doma, kulture in gospodarstva; izseljeniško vprašanje, brezposelnost, stanovanjsko vprašanje s posebnim ozirom na delavska središča, delavske strokovne večerne šole, izpopolnitev strokovne izobrazbe v inozemstvu, ustanavljanje strokovnih delavskih knjižnic, ustvarjanje fondov za zgradbo sirotišnic v delavskih centrih, zavetišča za onemogle delavce itd. itd.

Slovenija to razume, drugod nas razumeti ne morejo. In kakor smo z žalostnim srcem gledali ob desetletnici nazaj na našo pot, tako gledamo z veseljem in upanjem v uspešno delo slovenskih samoupravnih oblasti.

Mednarodni položaj delav. zavarovanja.

Do svetovne vojne je bilo obvezno zavarovanje izpeljano v devetih državah, danes pa obstoja v 21 državah. Prvi zakon o zavarovanju je izdala 1. 1888 Nemčija, zadnja je bila Francija 1. 1928. Število zavarovancev presega 60 milijonov, od katerih odpade na Nemčijo 20 milijonov, slede Anglija (16), Rusija (8,8), Francija (8,5), Čehoslovaška (2,7). Zavarovanje je postalo s tem važen mednarodni činitelj. Izdani denar, ki ga tako težko pogrešajo posebno jugoslovanski kapitalisti, ne predstavlja za narodno gospodarstvo nikake izgube, pač pa dobiček, ker vzdržuje delavstvo na zdravi podlagi, za delavstvo pa pomeni močno oporo v nesreči, kolektivno pokritje potreb in korekturo kapitalističnega družabnega reda. Mednarodni urad dela ima nalogo, da to pridobitev čuva in izpopolnjuje. 10. konferenca tega urada je sprejela dve konvenciji, ki določata, da država, ki jih sprejme: 1. Uvede obvezno zavarovanje delavcev in nameščencev ter vajencev v obrtnih in trgovskih podjetjih, poljedelskih in hišnih delavcev ter pomočnikov. 2. Nudi hranarino, zdravniško pomoč in zdravila najmanj 26 tednov. 3. da izvede zavarovanje po samo upravnih organih, v katerih sodelujejo zavarovanci po odredbah zakona. 4. uredi dohodke po delojemalcih in delodajalcih. Pogoji za podporo, višina podpora in dohodkov je kajpada različna po državah, po večini pa vsaj približno enaka. Anglija in Irska se kot državi odlikujeta s tem, da v veliki meri podpirata zavarovanje, reakcionarne države pa seve te podpore ukinjajo. Zavarovanje ni važno samo za člane same, ampak tudi za svojce. Bolezen vedno pomeni veliko nesrečo za nezavarovanega človeka, kaj šele, če ima družino. Zato je važno, da se zavarovanje še izpopolnjuje ali pa vsaj izvaja po zakonu. Naš delavec pač mora zavidati marsikateremu delavcu kake druge države, ki brezskrbno gleda na dneve starosti ali onemoglosti, ko bo oni preskrbljen s potrebnim, naš pa padel kot težko breme bogve komu na rame. Zato skrbno glejmo na razvoj našega zavarovanja in se učimo od drugih.

Ali agitiraš vedno in povsod za našo »Delavsko Pravico«?

Odgovor.

V predzadnji številki našega lista smo v političnem pregledu podali bilanco dela narodne skupščine v preteklem letu. Povedali smo svoje misli o uspehih in neuspehih parlamentarnega dela v Belgradu z delavskega stališča.

Pa se je našel med Slovenci list »Jutro«, glasilo najreakcionarnejše in kapitalistične, demagoško-kričave klike, iztrgal je posamezne besede in odstavke iz celotnega poročila in zaključil: Krščanski socialisti odobravajo politiko KDK. Pa smo ne enkrat, večkrat in tudi v tistem pregledu prav jasno povedali naše mnenje o taktiki in metodah opozicije imenoma o Pribečeviću. »Jutro« rabi senzacija, da odvrne od sebe pogled na razvaline svojega brezplodnega kričastva in neuspehe svoje politike. Nikdar še niso ničesar ustvarili. Kar pa so jim dali drugi, so izgubili, in še kar imajo, bodo zapravili. Tako brezupno iščejo senzacija in pišejo sedaj, kar se njim samim mora zdeti smešno.

Ljudje, ki so ob trboveljskih dogodkih pisali, da so delavci poginili pod orjunaškimi krogli, kakor da so živina, ljudje, ki so opravičevali Fakinov umor, ki so skozí vse desetletje izdajali delavsko in slovensko stvar, nimajo legitimacije, ne notranje sposobnosti in ne upravičenosti ne po besedah in ne po dejanjih, da bi stopili do nas. Začlo hlano iščejo drobtinice, da prikrijejo svojo osamljenost, ko jih zapuša že najvdanejši volivec »ob širokih, belih cestah«.

Mi smo hodili svojo, delovno, slovensko in krščansko pot. Hodili jo bomo tudi v bodoče.

Volitve v Pokojninski zavod za nameščence.

Letos je potekla 5 letna funkcijska doba samoupravnim organom »Pokojninskega zavoda za nameščence« v Ljubljani. Uprava gospodari z milijonskimi premoženji, ki se stekajo v zavodovo blagajno za račun pokojninskih premij nad 8000 pokojninsko zavarovanih privatnih in trgovskih nameščencev. — Po 5 letih, zlasti sedaj, ko najširše plasti trgovskih in privatnih nameščencev niso bile skoro nič obveščene o delu in nedelu izvoljenih zastopnikov, bi bilo prav za prav najnaravnejše, da bi stopile zainteresirane stranke in strokovne organizacije pred volivce z delovnimi demokratičnimi programi. Bilo pa je vendar več razlogov za to, da se je JSZ pridružila kompromisu, nego, da bi šli na volitve, ki bi jih bila JSZ vodila vroče in z elanom. Naša dolžnost je, da v naslednjem pojasnimo, kako je končno prišlo tudi do kompromisa z JSZ.

Kompromis so bile sklenile vse politične stranke (SLS, SDS in socialni demokrati), demokratske, socialno demokratske strokovne organizacije ter »Združeni privatni nameščenci«. JSZ o pogajanjih in o volitvah ni bila obveščena od nikogar in je bil kompromis 10:10:10 (odnosno 11) sklenjen preko nje in zoper njo.

Vsled tega je plenarna seja načelstev JSZ iz Ljubljane, Celja in Maribora sklenila na svoji seji dne 14. oktobra 1928 v Celju, da postavi JSZ pri volitvah v vseh 5 skupinah samostojne kandidatne liste. Ko so bile volitve dne 15. oktobra 1928 razpisane, je JSZ takoj sestavila kandidatne liste, ki so se v nedeljo, dne 21. oktobra 1928 na licu mesta v Celju (popoldne) in v Mariboru (popoldne) na sejah privatnih in trgovskih nameščencev ter JSZ izpopolnile.

Ko je bil volivni proglas JSZ na privatne in trgovske nameščence Slovenije in Dalmacije že sestavljen, je prišlo v

V četrtek, 15. novembra ob 8. zvečer vsi na
SHOD DELAVSKE ZVEZE
v Rokodelskem domu.

torek, dne 23. oktobra 1928 zvečer naš izvršilni odbor SLS in JSZ do novne seje z namenom, da se med Ja in Vrtovčev skupino doseže sporazum. Sestanek ni prinesel rezultata. Takoj drugi dan ob 9 dopoldne se je vršil drug tak sestanek na magistratu. Opoldne isti dan se je vršil drugi sestanek, na katerem je bil dosežen končno sporazum, o katerem bomo odgovornim činiteljem izven Ljubljane še poročali.

Tistim, ki so menili, da bodo JSZ obšli za hrptom in da jo bodo v volivni borbi v *Kompromisu s SDS in socialnimi demokrati* strli, povemo sledeče:

1. Podpisi od 30 zunanjih kandidatov brez Ljubljane, okolice in tistega dela Kranjske, kjer so bili podpisi dogovorjeni osebno, so prišli v pisarno JSZ tako točno na določeno uro, da smo bili veseli svoje organizacije in svojih sobojnikov.

2. Up nekaterih, da JSZ. ne bo postavila kandidatne liste denarnih zavodov, se je bil izkazal kot jalov. Neka skupina ima baš v denarnih zavodih največ nasprotnikov.

3. Podpisal kandidate samo eden ni in še ta je obžaloval, da je prej podpisal kandidato, ki mu je bila ponudena od tajništva SLS.

4. V kompromis je šla JSZ zato, ker ji je bilo pač težko, da bi baš ona morala prva in najbolj ter baš danes udariti tam, kjer je kršč. soc. delavstvo vsikdar najbolj idealno gradilo. Upamo, da do podobne nevarnosti prihodnjice ne bo prišlo.

Tovarišem, zlasti podpisnikom, ki so nam v naši borbi stali vedno ob strani, velja: Fantje, zdravi in korajžni ste! Ostanite svojim idealom do konca zvesti. Nič ne vemo, kedar spet bomo morali zavijati rokave. — Delu slava, čast, oblast!

Delavska zveza.

Delavska zveza v Ljubljani za šentpeterski okraj ima sestanek v soboto, dne 10. novembra ob pol osmih zvečer pri »Jerneju« na Sv. Petra cesti. Borci, na svidenje!

Celje. Seja okrožja Delavske zveze v Celju se bo vršila v nedeljo 18. novembra ob pol 9 dopoldne v tajništvu JSZ v Celju, Samostanska ulica, Orlovski dom. Vabimo vse okrajne Delavske zveze, da pošljejo svoje delegate na to sejo, ki naj prinese s seboj poročila o delovanju tamkajšnjih zvez. Pismena vabila z dnevnim redom še pošljemo. Tovariši, na delo! — Okrožje DZ v Celju.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Služkinje

Celje. V nedeljo 11. novembra ob 3 popoldne se bo vršil v tajništvu JSZ v Celju sestanek Poselske zveze. Vabimo vse tovarišice na sestanek, tudi one, ki še niso pristopile k Poselski zvezi. Dodatno k sestankom Poselske zveze pripominjamo sklep odbora Poselske zveze, da se bodo vršili sestanki od sedaj naprej vsako drugo nedeljo v mesecu in to do preklica, točno ob 3 popoldne. Toliko v vednost vsem!

Ljubljana. Naša Poselska zveza je imela v nedeljo popoldne shod v Mestnem domu. Zbralo se je zelo lepo število služkinj in so vse z velikim zanimanjem sledile izvajanjem govornika. Shod je otvorila predsednica Rakovec in podala besedo predsedniku J.S.Z. tov. Srečku Žumru. V daljšem govoru je tov. Žumer poljudno razložil nujno potrebo organizacije za vse delavstvo in tudi za služkinje bodisi za gmočno izboljšanje stanu, bodisi za preskrbo v starosti, za kar se morejo uspešno boriti le potom organizacije. H koncu je pozval vse navzoče, da zastavijo vse sile in gredo z veseljem na delo, da se v Poselski zvezi organizira prav slednja služkinja v Ljubljani. Za tem je povzel besedo g. dr. Ehrlich. Gospod doktor je istotako dokazal navzočim potrebo organizacije in jih prosil, da v svojo lastno korist store vse, da se organizacija razširi in da sploh vse svoje moči posveti Poselski zvezi, katere edina more nuditi služkinjam materialno in tudi moralno pomoč. Za gospodom doktorjem je tajnica Pečanova poročala o delu Poselske zveze. Poročilo je pričalo, da odbor stori vse, kar more v prosep organizacije, dočim je od strani služkinj še veliko premalo zanimanja za lastno organizacijo. Velik korak v dobrobit služkinj je odbor napravil z ustanovitvijo zavetišča služkinj, kjer dobi vsaka služkinja za časa, ko išče službo, zavetje in tudi prenočišče. Dočim so se do ustanovitve tega zavetišča, ki se nahaja v Marijinem domu (vhod iz Kotnikove ulice), potikale po mestu, sedaj lahko prenoče v zavetišču za zelo malo odškodnino 3 Din. Da je to zavetišče res dobrodošlo, pričča dejstvo, da je od 12. februarja, ko se je ustanovilo, prenočilo v zavetišču že nad 800 služkinj. Na shodu navzoče služkinje so tudi sklenile, da se naprosi Jugoslovansko strokovno zvezo, da stori vse potrebne korake, da se čimprej ukinejo vse privatne posredovalnice za službe, ker le-te gledajo pri posredovanju v prvi vrsti na to, da se pri posredovanju čim bolj okoristijo, dočim puste vsako nadaljnjo brigo za služkinjo nji sami. Posredovanje služb naj prevzame njihova strokovna organizacija, ki spremlja svojo članico tudi po posredovanju v službi in slej ko prej skrbi za njen materialni in moralni prosep. — Shod je vse navzoče zelo

zadovoljil in obljubilo so, da bodo storile vse v korist in razširjenje svoje »Poselske zveze«. Pri razgovoru splošna misel o služkinjskem listu se je toplo pozdravila in prej ali slej bo treba o tej misli več govoriti.

Viničarski vestnik

Jarenina. Sestanek viničarjev, ki se je vršil dne 4. nov. v Jarenini je uspel najlepše. Stevilno zbrani viničarji so z zanimanjem poslušali izvajanja tajnika »Strokovne zveze viničarjev« in navdušeno so se vsi izrekli za organizacijo, katero so že dolgo in težko pričakovali. Sestanek je posetil domačin, oblastni odbornik g. Zupanič, kateri je imel tudi nagovor na viničarje, njim je organizacijo toplo priporočal in želel najlepšega uspeha. Izvolil se je tričlanski pripravljeni odbor pod predsedstvom viničarja tov. Roj Karola, z nalogo da pripravi v doglednem času uradno ustanovitev skupine.

Sr. Jurij v Slov. goricah. V nedeljo dne 11. novembra se vrši ustanovni sestanek strokovne zveze viničarjev po rani sv. maši. Govori o potrebi in nalogah organizacije tajnik centrale tov. Peter Rozman. Naše vrste naraščajo dosledno.

Rudarji

(Dopis iz Trbovelj.)

Razmere med našimi rudarji so še skrajno slabe. Delavci so na milost in nemilost prepuščeni tistim, ki jim vladajo od zgoraj, t. j. delodajalcu TPD in njenemu privesku, liberalnemu uradništvu. Boljša mesta pri tem podjetju zavzemajo izključno le pajdaši SDS; kdor pa ni njihov, ta ali ne dobi službe ali pa mora opravljati najslabše delo in zato zelo malo zasluži. Krivda neznosnih in slabih socialnih razmer zadene v prvi vrsti rudarje same. Premalo je v njih ukoreninjena zavest, da je njihova moč le v močni strokovni organizaciji. Le združeni in organizirani morejo delavci kljubovati zatiranju tujega kapitala. Le v močni strokovni organizaciji se morejo z uspehom boriti za boljšo plačo in za druge socialne ugodnosti.

Pokojninsko zavarovanje rudarjev ne stoji na trdni podlagi. To je zasluga zloglasnega Žerjavovega pravilnika, ki sicer nudi rudarjem nekoliko izboljšanja, a ni preskrbljeno za sanacijo blagajne bratovske skladnice. To je treba urediti, a se za to nihče ne briga razen naših poslancev, ki se trudijo, da popravijo to, kar so zagrešili drugi.

Strokovna skupina rudarjev JSZ dela z veliko vnemo, da pridobiva novih članov in jih bodri k razredni zavesti; v slučaju bolezni in brezposelnosti je ona edina, ki jim nudi kakšno pomoč. Delo na strokovnem polju rudarjev bo treba še poglobiti in posplošiti. Dvigniti bo treba celokupen trboveljski proletarijat

in ga privedi do spoznanja, da je njegova rešitev le v skupnosti, v svoji lastni bojevni strokovni organizaciji, če hoče dobro sebi in svojim. Zares, spoznanja je treba rudarju, spoznanja resnice in zavesti, da je njegova dolžnost biti organiziran. Če bo hodil po tej poti, pa bo njegova zmaga zasigurana.

Trboveljski proletarijat bi bil v svoji skupnosti zelo močan in bi lahko ključboval vsakemu poskusu zatiranja in prevlekega izkoriščanja. Te naloge se najbolj zaveda skupina organiziranega kršč. socialnega delavstva, zato je njeno delo uspešno in plodovito. Strokovna skupina rudarjev (kršč.-soc.) je najmočnejša strokovna organizacija izmed vseh ostalih strokovnih organizacij v Trbovljah. — Delavstvo krščansko socialne orijentacije je pri nas še najbolj zavedno. Zato tudi njegova moč raste in napreduje in se uveljavlja v čimdalje večjem razmahu.

Trbovlje. Strokovna skupina rudarjev naznanja svojim članom, kakor tudi drugim, da so odslej uradne ure tajništva sledeče: ob delavnikih od 9 do 12 dopoldne, in od 2 do 4 popoldne; ob nedeljah so uradne ure posojilnice in sicer od 9 do 12. Uradne ure političnega tajništva so v Društvenem domu v Trbovljah ob nedeljah od 8 do 12 dopoldne.

Trbovlje. Strokovna skupina rudarjev sklicuje svoj članski sestanek v nedeljo dne 10. novembra ob 4 popoldne v tajništvu. Ker je sestanek važen, naj-se ga udeleže vsi člani.

Lep shod JSZ.

Prevalje. Tiho, stvarno in nesebično delo krščanskega socialističnega pokreta v Prevaljah je vzbudilo med delovnim ljudstvom zanimanje in zavest za ta pokret. Skromni mesečni sestanki, katere je prirejala skupina Jugoslovanske strokovne zveze in na katerih smo drug drugemu zaupali svoje težnje in sklepani o ukrepih za izboljšanje položaja in odprave krivic, so pokazali potrebo, da se vrši javen strokovni shod, da javno povemo kdo smo, kaj smo in kaj hočemo. V nedeljo dopoldne je delavstvo proti pričakovanju napolnilo zborovalne prostore v gostilni Kometer v Prevaljah, da slišijo pomen in namen krščansko socialističnega strokovnega pokreta. Shod je otvoril in vodil oblastni polanec tov. Kugovnik, ki je obrazložil argumente za sklicanje shoda. Kot glavni poročevalec je nastopil tajnik Lombardo, ki je v daljšem, stvarnem in jedrnatem govoru obrazložil pomen in namen strokovne organizacije. Govornik nam je pokazal jasno pot, po kateri mora delavstvo korakati, da doseže boljšo bodočnost. Pokazal nam je tudi sredstva, katerih se mora delavstvo oprijemati, da se usposobi za boj, katerega mu od vseh strani napoveduje današnja kapitalistična

Atom:

Internacionalizem delavca.

Misli krščanskega socialista.

»Delavec nima domovine. Nihče mu ne more ugrabiti, česar nima. Proletarijat si mora šele osvojiti politično moč, uveljaviti se kot narodni razred in se konstituirati kot narod, zatorej je naroden, seveda ne v meščanskem smislu.« Tako pravi Marks v svojem komunističnem manifestu, katerega zaključuje z besedami, ki gorenjo misel izpopolnujejo: »Proletarci vseh dežel, združite se!»

Tudi delavec ljubi svoj narod, saj ga v to vleče že njegovo lastno srce, kakor ga vleče srce k materi, in narod je njegova mati in mati njegovih rojakov. Narod je njiva na kateri je posameznik vzrasel ter se duševno in telesno razvil. Narod mu vtisne poseben znak, narod mu da življati gmočne in duševne dobrote, katere si je pridobil v teku stoletij, celo življenje verskih dobrot posreduje posameznikom narod. Od naroda tedaj imamo nešteto duhovne in častne dobrote, imamo materin jezik, imamo zavest, da smo udje obširne družine, da z nami sočustvujejo milijoni krvnih bratov. Ljubezni do naroda nam ne veleva le čut sreče, ampak nam jo nalaga tudi hvaležnost. Tudi delavec ljubi svoj narod.

In vendar vidimo delavca prav pogosto, da ob takozvanih narodnih manifestacijah večkrat stoji tiho ob strani in pogosto smatra narodnost le za lepo donečo frazo. Zakaj? Zato ker delavec sodi realno in ve, da od same narodnosti ne more živeti. Kako naj se pač navdušuje za domovino delavec, ki v njej nima in vkljub vsemu delu večkrat ne more doseči prijetnega doma! Kakšen naj bi bil in kakšen ne bi smel biti dom delavca, sem že pisal na tem mestu. (Pravica, I. VII., št. 9 in Delavska Pravica, I. I., št. 16.) Le prepogosto moramo tu dati Marksu prav, ko piše, da delavec nima domovine. Delavec dalje ve, da potrebuje hrano in obleko in stanovanje zase in za svojo rodbino in vidi, da mu domovina vkljub vsemu delu zanjo prepogosto tega ne nudi, zato ni čuda, če v svojem domovinskem navdušenju polagoma hladi.

Delavec vidi, da večkrat vprav tisti, ki največkrat nosijo v ustih narodnost ter isto poudarjajo, tedaj pa, ko gre za dejanja, kažejo bolj ljubezen do svojega denarja in ugodnosti, kakor do lastne narodnosti. Čudno ni, če polagoma začne smatrati narodnost za golo frazo.

Delavec vidi, da večkrat vprav tisti, ki so proti vsaki delavski internacionali in ki zaradi tega delavcem očitajo, da so brezdomovinci, snujejo meni nič, tebi nič, internacionalne zveze s trufi in karteli. Ker gre tu za kapital, zato seve le-ti niso brezdomovinci.

Delavec pa tudi vidi, da je današnje gospodarstvo držav v zelo tesni medsebojni zvezi. Tudi velike države ne morejo vsega same proizvajati in so zato nujno navezane na uvoz in na izvoz. To pa je možno zopet le z mednarodno trgovino. In ti dve pravkar omenjeni dejstvi, od katerih drugo upravičeno, prvo neupravičeno nujno zahtevata mednarodno gospodarstvo in vse kar je s tem v zvezi. Mednarodno gospodarstvo nujno namreč zahteva radi konkurence čim nižje cene izdelkov. Nizke cene zahtevajo pravtako nizko plačo delavcev in prekournost delo. Zato delavec vidi, kako ga vprav ta internacionalna kapitala tlačijo k tlom, in vidi tudi, da ga more rešiti iz tega stanja le internacionalna dela.

Uvidel je to prvi vereni katoličan v Alzaciji Danijel Le-grand, ki je prvi poudarjal potrebo, da se more delavsko vprašanje rešiti le z mednarodno zakonodajo. Dne 25. januarja 1841, ob priliki, ko se je razpravljalo o zakonu glede dela otrok pod 12 leti, je naslovil spomenico na francoskega ministrskega predsednika in na gosposko zbornico, kjer je prosil, naj mednarodni zakon uredi dvanajsturno delo na dan. Poudarjal je, da bo to prvi korak pravičnosti in ljubezni do človeštva. Sprejetje tega zakona bi bila prvovrstna dobrota za delavski razred. Spomenica je ostala brez odgovora. Toda ni izgubil poguma, ponovil in razširil je

svoj poskus I. 1853., 1855., 1856., 1857. Poslal je vsem glavnim evropskim vladam okrožnico, naj se sporazumejo med seboj ter prepovedo delo otrok pod 12 leti in naj strogo prepovedo nedeljsko in nočno delo. Pokazal je, da ima moderna kapitalistična produkcija internacionalni značaj in da mora zato tudi delavsko gibanje in zaščita delavstva postati internacionalna.

Sedem let pozneje se je Karl Marks poprijel te Le-grand-ove zamisli in 1864. leta ustanovil prvo Mednarodno delavsko zvezo. Od tedaj ideja internacionalne ni več zamrla. Tako na katoliški, kakor tudi na nekatoliški strani se udeležujejo delavske internacionalne in najnovejši sad tega dela je Mednarodna organizacija dela v Ženevi, ki je bila ustanovljena leta 1919.

Pravilen je torej stavek K. Marksa: »Proletarci vseh dežel, združite se!« in krščanski socialisti ga le izpopolnjujejo ter dostavljamo: Vlade vseh dežel, združite se za skupno delavsko zakonodajo. Duhovniki in škofje vseh dežel, združite se za skupno delo pokristjanjenja delavskega sveta po navodilih delavskega papeža. Le organizirana moč delavcev cellega sveta, zakonodajna moč vseh držav in velika moralna moč cerkve, te tri sile združene morejo v celoti rešiti delavsko vprašanje.

družba. Zborovalci, ki so pazno sledili izvajanju poročevalca in pa tudi zaključnemu govoru tov. Kugovnika, so mnogo pridobili za utrditev prave delavske zavesti, solidarnosti, medsebojne ljubezni, zaupanja in vztrajnosti. Kajti to so poglavitne lastnosti, ki družijo delovno ljudstvo v socialistične strokovne organizacije in jih usposabljujejo za neustrašen boj napram vsem in vsakomur, ki onemogoča delavcu človeka vredno

in dostojno življenje. Po živahni debati, v kateri so udeleženci pokazali veliko zanimanja za položaj delavskih, socialnih inštitucij, delavske socialne zakonodaje, predvsem pa za starostno zavarovanje, ki je za vse delovno ljudstvo jako važnega pomena, je predsednik shoda tov. Kugovnik zaključil lepo uspeli shod s pozivom: Na delo za organizacijo! Naj živi borba krščansko socialističnega pokreta!

Mednarodna konferenca krščanskih železničarjev.

V dneh 25. in 26. sept. se je vršila v Monakovem v domu bavarskih krščanskih železničarjev konferenca Mednarodne zveze krščanskih železničarjev, katere se je udeležil tudi zastopnik Prometne zveze tov. Wurzing. Zveza ima svoj sedež v Utrechtu na Holandskem. Zastopanih je bilo 13 državnih central in to: Holandska, Nemčija, Luxemburg, Belgija, Švica, Francija, Avstrija, Jugoslavija, Madžarska in Italija (s pismeno prijavo). Cestne železničarske organizacije pa iz Holandske, Nemčije, Belgije, Švice, Francije, Avstrije in Madžarske.

Obpravnavalo se je predvsem zelo podrobno vprašanje glasila Internationale, »Das Flügelrad« in zlasti študiralo način kako ga čimbolj razširiti. — Sestava ožjega odbora Mednarodne zveze je potrebna, ker v posameznih slučajih ni mogoče pozivati vseh delegatov iz posameznih držav na posebno strokovno svetovanje. To vprašanje bo rešil kongres. — Razgovarjalo se je o mednarodnem kongresu v letu 1929. Sklenjeno je bilo, da se bo vršil kongres v Genfu v Belgiji.

Važnejše so bile razprave o strokovnih vprašanjih. Tako zlasti o avtomatičnem spenjanju vlakov in tozadevnih pogajanjih na medn. konferenci dela v maju 1928. v Zenevi. Tajnik Timmermans predlaga, da se na poziv mednarodnega urada dela izvolita dva zastopnika za tozadeven odsek urada. Zvezo zastopata en Francoz in en Nemec. — Kar se tiče periodične zdravniške preiskave strojnega in vlakospremnega osebja z ozirom na varnost prometa je poročal zastopnik Francije in povdarjal, da so take preiskave nujno potrebne posebno spričo zadnjih železniških katastrof. Zato je treba, da se taki ponesrečeni in fizično nesposobni uslužbenci zaščitijo. Sklenjeno je bilo, da pošljejo državne centrale potrebna poročila in tozadevne predloge. — Zveza naj razglablja tudi o vprašanju racionalizacije pri različnih železniških upravah, in precizira svoje stališče z ozirom na promet. Ta stvar naj se obravnava tudi na kongresu leta 1929 in pri tem upoštevajo sklepi 4. mednarod-

nega kongresa kršč. strok. organizacij leta 1928. Dalje je tudi treba ugotoviti službene pravice in dolžnosti prometnega osebja v raznih državah, in da se vse državne centrale s tem seznanijo.

Razpravljalo se je dalje tudi o osemurnem delovnem času pri cestnih železnicah. Madžarski delegat Szabo poroča, da se uprave cestnih in malih železnic ne drže osemurnega delovnega časa in zahteva da zveza ukrene vse potrebno v zaščito osemurnega delovnika. Podjetja kršijo osemurni delovnik s tem, da utemeljujejo podaljšanje službenega časa za nujna dela. Čezurno delo pa se plača s pribitkom. Podjetniki se tudi sklicujejo na inozemsko konkurenco. Sklene se, da se to vprašanje uredi potom mednarodnega urada dela v Zenevi.

Družinske plače. Družine uslužbencev se morajo zaščititi s tem, da vsaka država plača družinskega očeta tako, da mu bo mogoče vzdrževati družino. Vsaka država ima silen interes na zdravem razvoju in je zato tudi njena dolžnost za to skrbeti. Treba bi bilo, da se to uredi v vsaki državi z zakonom. Mednarodna zveza se že dalje časa bori za tako ureditev. V Švici in Nemčiji je to že po zakonu urejeno. To vprašanje naj se podrobneje razpravlja na kongresih in pripravi do tedaj konkretne sklepe.

Osemurni delovni čas in 24 urno službovanje na železnicah v Jugoslaviji. — Osemurni delovni čas naj se vpelje v vseh panogah železnic. Tozadevni predpisi naj se izdelajo v sporazumu med upravo in strokovnimi organizacijami osebja. Ta predlog je stavila Prometna zveza, in bo predložen Mednarodnemu uradu dela ter se bo vprašanje obravnavalo tudi na kongresu v Zenevi.

Centrala kršč. žel. organizacij v Brnu se bo sprejela v konfederacijo, na prihodnji seji, ko se dobi vse potrebne podatke in se le ta izjavi, da pristaja na program te korporacije.

Prihodnja seja glavnega načelstva zveze se bo vršila prih. leto 11. maja v Zürichu v Švici.

Naročajte »Delavski koledarček«!

Gospod in sluga.

V Lajteršperku pri Mariboru je več opekarn, med njimi tudi opekarna g. Derwuschek-a. Ta gospod ima najraje, da so delavci lepo poslušni in zadovoljni, kar jim gospod milostno da. Kajti na svetu je že tako, da je gospodar vse mogočen, sluga pa, da je podložen.

Kar naenkrat je pa obsedel slugo tega gospoda, ali bolj jasno povedano, njegove delavce nekaj zlobni duh, ki že meji na puntarstvo. To bi bilo lepo, če bi se mogel tudi tak duh spraviti pod zakon o zaščiti države! Škoda! Torej delavci so se organizirali in so dosegli potom skupnega nastopa nekoliko zvišanje plač. To ni bilo tako hudo. Ampak zlo, ki se ne da popisati, je pa, da so si upali organizirani delavci povedati »gospodu« tudi svoje mnenje. Le čakajte, je govoril potihem, vas bom že naučil, kako se morajo obnašati slugi.

In ta prilika se je nudila, ko se je zaključila sezona in ko se je pričelo misliti na novo. Takrat so pa privlekli gospod star manifest rajnega cesarja Franca Jožefa in so si mislili: »Taka struna bo prava.« in so povabili strojepisko in harekovali sledeč izliv svojega srea:

Mojim delavcem!

Ni moje načelo Vam krajšati zaslužek, pač pa ne ulegnem plačevati mezde, katere z ozirom na ogromni padec cen opekarskih izdelkov ogrožajo nadaljnje obratovanje. Jaz ne trpim nobene organizacije, ne trpim plačanih sovražnikov (jeza gospoda raste) in tudi mi ni treba, da nadaljujem obratovanje (podčrtali mi). Kdor hoče biti dostojen in zastopati moj prospeh, najde pri meni vedno zaslužek in delo. Kdor pa je nezadovoljen, naj si išče drugod službo. Letošnje mezde ne morem plačati pod nobenim pogojem in Vam vsled tega naznanjam, da bom spomladi leta 1929. plačal one mezde, katere sem plačal prej, ko ste se organizirali. Ako pečarji nočejo pristati na 45 Din od 1000 komadov, bom iste iz obrata izločil, ker dčim zadostno množino delavcev, ki bodo delali za mezdo iz leta 1927.

Vaša organizacija zahteva samo ogromne mezde in onemogočuje mirno delovanje z Vašim delodajalcem, in da je tako razmerje nevzdržljivo, mora vsak pameten človek spoznati. Vi ste izgubili vsako spoštovanje pred Vašim delodajalcem in mislite, da leži situacija v Vaših rokah, kar je nesmisel od Vas, ker povsod mora biti gospodar in sluga.

Kdor bo stopil iz organizacije in bo delal za mezdo iz leta 1927., tega bom zaposlil, na vse druge se ob koncu obratovanja ne bom oziral.

Uspeh, ki ste ga z Vašo organizacijo dosegli ali ga še hočete doseči, je ne-

stvor, ker več kakor more delodajalec plačevati, nihče ne more od njega zahtevati, da dela delodajalec samo za svoje organizirane delavce in da se pušči vrhu tega od istih šikanirati. Vaša organizacija, ki niti ne upošteva Vašega delodajalca, veliko zahteva in malo stori, utegne Vam več škodovati kakor koristiti. Jaz bom moje delavce sam organiziral in Vi boste zadovoljni.« Tako je ta poslanica mojim delavcem.

G. Derwuschek je dober fant, ker je odritosčen. On ni le podjetnik, ampak hoče postati še organizator svojega delavstva. Vsa čast njegovemu namenu. Toda delavstvu je jasno, da ne potrebuje take organizacije. Skoraj že 100 let »organizujejo« podjetniki delavstvo. Posledica takega organiziranja je, da so nastali v družbi gospodarji in slugi. Gospodarji bogate na račun neplačanega dela delavstvu, delavci pa padajo v vedno hujše sponi slug, ker ne dobijo svojega dela plačanega. Organizacija delavstva ni nikoli sovražna podjetniku kot faktorju v gospodarskem svetu, resnica pa je, da je neizprosna in neklonljiva nasprotnica njegovega profitarstva in izjemalskega hotenja. To je lepo rečeno: »Podjetnik ne more plačevati višjih plač.« Kdo pa ugotavlja, če je trditve resnična? Podjetnik sam. Nikdo pa ne more biti v svoji lastni zadevi sam sodnik. Vsled tega zahteva delavstvo sodločevanje v obratih, udeležbo na čistem dobičku. Da so take zahteve upravičene, dokazuje izjava tovarnarja Derwuschka, ko pravi, da ni potrebno njeemu nadaljnje obratovanje tovarne. Z drugo besedo: On je dovolj bogat. Od kod to bogastvo? Mar od njegovega dela? Koliko solidnih in dobrih delavcev je na svetu, pa ni nobeden bogataš. Če so razmere ugodne, postane kvečjemu boljše situiran, nikoli pa ne milijonar. Saj vemo, zakaj tako sovražijo podjetniki delavske organizacije. Oni hočejo, da bodi delavstvo večin suženj. Organizacija pa nosi na svojem praporu Enakost v družbi in človeške pravice tudi za proletarijat. Vsled tega tako oster boj. Delavstvo se mora tega zavedati ter iti v velikih armadah preko vseh ovir in žrtv v delavske organizacije, da bodo čimprej onemogočene take poslanice »mojim delavcem«.

DO POLNOČI DELAJO.

Vojnik pri Celju. Pri nas je tovarna pletenin. V tej tovarni je zaposleno samo mlado osebje, skoro sama mlada dekleta, ki morajo delati dan za dnem po cele noči kar skupaj in ne grejo skoraj noben večer pred 11 ali celo 12 ponoči od dela. Ali morda lastnik te tovarne ne pozna predpisov zakona? Ali Inspekcija dela v Mariboru ve za vse nezakonitosti, ki se vrše v tej tovarni? Pozivamo Inspekcijo dela, da takoj prepreči nadaljnje izkoriščanje delavstva.

Pismo iz Francije.

Zadnjo nedeljo sem maševal slovenem v čedni zasilni kapelici kolonije v d'Anderay. Ministrirala sta mi en Italijanček in en Belgijec, mežnaril je Poljak, v zakristiji pa se je sukal krog mene ljubezniv župnik Francoz. Mi drugi smo bili Slovenci.

Župnik v Algrange mi je včeraj pripovedoval, da šteje njegova župnija okoli 10.000 prebivalcev. Izmed njih jih ni niti 400 (štiri sto) v Algrange rojenih. Vsako leto se jih izseli približno 2500 in ravno toliko priseli.

Tujcev je tu na splošno po dve tretjini. Najhujše je za Hrvate, ki ne znajo nobenega tujega jezika. Kar verjeti ne morejo, da slišijo človeka, ki razumljivo govori. In kar smeje se jim. Tudi meni se zdi, da govorim s čisto domačim človekom. Kadar po dolgem iskanju naletim na Slovenca, pa ni, da bi govoril. Ljudi vidite na ulici vsake vrste. V Rombas je menda tudi en budistovski duhovnik za Kitajce in Indijce, ki hodi okrog v svojem rumenem talarju.

V takih krajih živimo. Tu je pet slovenskih družin, dve uri hoda jih je 15, pa spet samo 2 ali 6, in tako naprej. Največ nas je v Aumetzu, 316 duš, tudi otroške vštete.

Otroci govore vsi po dveh, troje, pa tudi četrto in več jezikov. Kar jih hodi v šolo seveda najboljše francosko. Največji revček je žal materin jezik. Brati ali pisati ga zna sploh malokateri, tiste izvzemši, ki so še doma v šolo hodili. V glavnem je kolonija podobna koloniji,

kakor jabolko jabolku. Seveda je pa tudi med jabolki razlika, včasih še prav velika. V stari Franciji se po šolah nič ne uče verouka. Neverjetno je kako malo je na splošno to staršem mar. Tudi sami doma otrok, kolikor sem videl, verouka ne učijo. Ponudil sem staršem previdno nekaj katekizmov, novih, vzornih s slikami. Samo radi nadležnosti sem jih nekaj razpečal. Imajo res eno napako, da so v primeri s francoskimi knjigami zelo dragi.

Lorena je nasprotno v verskem oziru boljša, kakor Slovenija. Verouka se uče otroci več kakor pri nas in tudi v cerkev morajo, ponekod tudi med tednom. Vsak dan imajo peto mašo. Pojejo šolski otroci in sicer vsi in prav lepo. Ob nedeljah popoldne imajo pete večernice, kakor pri nas pred največjimi prazniki v stolnici. Ministrantov ima na primer cerkev z enim duhovnikom 15. Ob slovesnejših prilikah nastopijo vsi, prav slikovito napravljeno. Vse te cerimonije s koralnim petjem vred napravijo na človeka najlepši vtis. Prav čudim se, da niso vpejali tega pri nas. Posebno sedaj, ko se toliko govori o liturgičnem gibanju. Dočim tu otroci in odrasli latinščine ne razumejo — župnik jim kajpa vsebino razloži, ko jih uči melodije in ima tudi vsak v roki latinski tekst s francosko prestavo — iz zlasti dijaki razumeli vsako besedo in mislim, da bi pobožnost naravnost uživali. Jaz sam nisem mislil, da je koral tako lep.

Moje glavno delo obstoja v tem, da obiskujem naše ljudi, interveniram zanje in sem jim sploh na uslugo. Ravno

prihajam iz Metza od generalnega tajnika Association Miniere. Že prej sem mu pismeno razložil svoj delovni načrt. Izredno ljubeznivo smo se razgovarjali — zna nekaj nemško. Na prvo besedo mi je dal za nedelje na razpolago avto. Tako bom mogel imeti zanjprej vsako nedeljo po tri slovenske božje službe. V poštev pridejo samo večje kolonije, kamor bom pa tudi mogel komaj enkrat na mesec. Daslej sem ugotovil naše ljudi po 35 krajih.

V verskem oziru je tu stvar zaobrnjena. Pol generalnih ravnateljev hodi redno k maši in izpolnjuje vse verske dolžnosti. Njihove hčerke uče pogosto po cerkvah delavske otroke verouk. Zdravniki in uradniki hodijo ob prvih petkih k spovedi in obhajilu, nekateri tudi vsak dan. Seveda spet ne vsi! Delavci so slabši. Najslabši so kmetje.

Za naše ljudi je težko. Še zameriti jim ne morem, če ne hodijo v cerkev. Delo je težko, domov pridejo nekateri šele o polnoči, drugi ob sedmih zjutraj, veliko jih mora delati tudi v nedeljo. Tisti, ki imajo veliko družino morajo tudi gledati, da kaj zaslužijo, ker komaj da izhajajo, poleg tega jih vsa okolica, v kateri živijo, tlačí, mesto da bi jih dvigala, kakor pri nas doma. Poleg tega je pa še v cerkvi vse tuje, kadar pridejo vanjo. Počasi se človek odvadi in pozabi, kako je bilo doma.

Eno veliko prednost sem vendarle našel tu: lepa družinska stanovanja, ponekod naravnost vzorna. Težko je povedati, kako važna stvar je to tudi v moralnem oziru. Dobra stanovanja so moj

najmogočnejši zaveznik. Po eno sobo poleg kuhinje sem našel samo pri treh naših družinah. Navadno imajo po tri ali štiri, pa tudi več sob. Slabše imajo samei, kateri ne stanujejo po družinah, marveč po skupnih kantinah. Tam je dostikrat veliko umazanosti vsake vrste. Poročeni so sploh boljši, kakor samei. Moram reči, da sem našel obilo tudi prav dobrih naših ljudi. Kdor hoče pač more ostati dober povsod, čeprav je včasih težje dober biti, kakor včasih.

Čeprav za drage katekizme ne marajo, imajo vendar druge knjige zelo radi. Veliko časopisov sem jim že naročil, tudi dnevnikov, dasi so radi visoke poštnine zelo dragi. Kaj pa tudi more biti za ženo bolj primernega, kakor časopis, ko je treba dolgo v noč čakati na moža, da pride s šihla. Pa tudi mož ne ve kaj početi vseh dolgih 16 ur po 8 urnem, zelo težkem delu. Ali k branju ali pa v gostilno zapravljati denar in zdravje in poštenje. Knjig rabim, rabim! Ena dobra centralna knjižnica in nekaj potovalnih, bi mi neizrečeno koristilo.

30. septembra smo slovesno obhajali obletnico Slovenskega Delavskega društva in blagoslova njegove zastave. Tudi eno gledališko predstavo smo priredili za to priliko, ki je zelo lepo izpadla. Sedaj pa hočejo drugo za praznik svete Barbare, patrone rudarjev. V splošnem moram reči, da sem bil na slabše pripravljen in sem zadovoljen. Uverjen sem, da v Francijo nisem prišel zastoj in mi bo mogoče biti našim ljudem v hasek in korist.

Tedenske novice.

Slovenci v Franciji. V župnijskem listu iz Aumetza čitamo o tamkajšnjih Slovencih, kakor poroča župnik doslovno: »Takoj ob pričetku svojega župnijskega lista moram vsem slovenskim vernikom izreči moje velike veselje in zahvalo za lepa bogoslužja, ki so jih priredili v moji župniji. Zadnje nedeljo sem bil vžadoščen, ko sem jih preštevval, kot dober pastir svoje ovce. Od 146 mož jih je bilo 80 pri sv. maši in od 70 žena sem jih naštel 50. To je bil res lep praznik in posebna hvala gre pevkam in pevcom, katerih petje nas je resnično navdušilo. Ako bo gospod abbé Kastelic pisal v domovino, sme povedati, da je župnik v Aumetzu s svojimi Slovenci zelo zadovoljen.« (Por.)

I. izredni občni zbor »Delavske založbe« se vrši dne 16. nov. 1928 ob 2 popoldne v prostorih JSZ, Miklošičeva cesta. Dnevni red je sledeči: 1. Sprememba pravil, 2. Slučajnosti.

Ali spe? Nekateri se še kar nič niso zganili za »Delavski koledarček«. Do čim so posamezni vso prvo pošiljatev razprodali in zadržali plačali, pa še nove koledarčke naročili, se nekateri kar nič ne zmenijo. Kdor je koledarček dobil v roke, ga je bil vesel in vsi agilni zaupniki so ga takoj razprodali. Kdor bo seveda imel koledarčke doma spravljene, jih ne bo prodal dosti. Delavci pa bodo iskali koledarčke drugod, saj koledarček vsak rabi. Delavec kupi »Delavski koledarček«!

Pri Javni borzi dela v Celju dobe delo: moški: 12 hlapcev, 30 rudarjev, 2 vrtnarja, 1 kamnosek, 1 pečar, 2 kotlarja, 1 električar, 11 mizarjev, 1 sodar, 1 gaterist za Srbijo, 1 galanterist, 1 pek, 1 pikolo, 1 hotelski sluga, 2 lakirerja, 1 strojnik za žago v Srbijo, 1 potnik za oblačila, 97 težakov, 1 občinski sluga, 25 vajencev. — **Ženske:** 3 dekle, 4 pletilje,

2 šeparice, 1 likarica, 1 perica, 4 natakarice, 2 hotelski kuharici, 1 hotelska sobarica, 1 blagajničarka, 2 delavki, 20 kuharic, sobaric in služkinj, 2 vzgojiteljici, 1 vajenka.

Pri javni borzi dela v Mariboru dobe delo moški: 5 viničarjev, 4 majarji, 3 poljski delavci, 7 hlapcev, 1 vrtnar, 2 kolarja, 1 lončar, 2 ključavničarja, 3 železolarji, 1 mizar, 1 krojač, 1 pekovski pomočnik, 2 čevljarja, 2 tapetnika in lakirnika, 2 žagarja, 1 strojnik za Srbijo, 1 črkoslikar, 5 pleskarjev, 2 elektrikarja. **Vajenci:** mizarske, čevljarke, mlinarske, ključavničarske, kolarske in pekovske obrti. — **Ženske:** 8 kmečkih dekel, 2 kmečki gospodinj, 7 kuharic, 9 služkinj, 3 sobarice, 1 kuharica za v gostilno, 2 kuharici k financarjem, 2 pletilki, 1 plačilna natakarica, 1 tekačica, 2 varuški, 3 vzgojiteljice, 1 boljša gospodinja, 1 pletilska vajenka, 2 šiviljski vajenki.

Pri javni borzi dela v Ljubljani dobe delo moški: 1 lesni manipulant za trd les, 1 sodar, 8 čevljarjev, 1 kamnosek, 1 mlad kovač, 14 zidarjev, 3 tesarji, 3 hlapci, 4 krojači, 2 pleskarja, 2 mizarja, 1 kolarski pomočnik, 1 sedlar, 4 vajenci. **Ženske:** 1 frizerka, 1 modistinja, 10 pletilk za jopice, 1 kmečka dekla, 1 pletilka za nogavice, 1 šeparica, 6 tkalk, 1 služkinja, 2 modistinji - vajenki.

Krekova družina.

Iz centrale. Ponovno javljamo, da se bo vršila plenarna seja vseh družin v nedeljo 18. nov. ob pol 10 dop. v mali dvorani Narodnega doma v Celju. Vsaka družina je dolžna poslati vsaj enega delegata, ki mora podati natančno poročilo o stanju družine! Pripravite vse potrebno za to sejo! Vsa natančnejša navodila v 4. okrožnici! Upoštevajte! — Ponovno opozarjamo družine, da poravnajo

čimprej zaostalo članarino in odpošljejo statistike!

Ljubljana. Naša družina priredi v nedeljo 11. novembra v konsumni kleti za svoje članstvo in prijatelje Martinov večer. Na sporedu šaloigre, šaljiva pošta itd. Bo obilo zabave in smeha. Pridite gotovo! Začetek ob 7 zvečer.

Ljubljana. Prihodnji sestanek dramskega krožka bo v petek. Člani in članice: točno in sigurno! — Sestanki za dekleta so vsako sredo ob pol 8 zvečer.

Vič. Redne članske sestanke ima naša družina vsako sredo ob 8 zvečer. Redne dekliške imamo vsak četrtek ob 8 zvečer. Oboji se vrše v Katoliškem domu.

Maribor. Ženski odsek priredi 18. novembra ob pol 8 zvečer v dvorani Združne gospodarske banke akademijo s sledečim sporedom: 1. Pozdrav. 2. Sestri. (Zgodba naših dni v dveh slikah.) 3. Srečanje kmetkega, delavskega in mestnega dekleta. 4. Razzaljeni pravice. (Povest delavske družine v dveh slikah.) 5. Klic. — Kar bomo podale, je zraslo iz nas, iz naših potreb. Vabimo vse, ki čutijo z nami, vse prijatelje in tovariše v delu! Dekliško trpka bo naša povest! — Vstopnice se dobe v tajništvu JSZ na Aleksandrovi cesti 6, I. nadstropje.

Moste. Naša družina priredi za svoje članstvo in prijatelje v soboto, 10. novembra, Martinov večer v Ljudskem domu v Mostah. Začetek točno ob 8. — Članice imajo sestanke vsak torek ob 8 zvečer. — Članski sestanki so ob petkih.

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš 1355 Din, za 100 avstrijskih šilingov 799.59 Din, za 1 dolar 56.85 Din, za 100 francoskih frankov 221.50 Din, za 100 češkoslovaških kron 168.37 Din, za 100 lir 297.25 Din.

Na Saksonske so delodajalci v tekstilni industriji odpovedali plačilno tarifo in je s tem postavljenih 40.000 delavcev in delavk v mezni boj.

„Političen pregled“.

Zbor K. D. K. v Celju.

Naj misli kdo karkoli, naj piše celjski poročevalec »Slovenec« kar hoče, kršč. socialisti imamo svoje glave, postrani klobuk in misel naravnost: zato ugotovljamo na tem mestu, da je priredila dne 28. okt. t. l. K. D. K. v staroslavnem mestu Celju svoj veliki manifestacijski zbor. In ni prav, da ga slovenska javnost omalovažuje; zakaj zbor je bil velevažen, govori voditelj K. D. K. pa ognjeviti tako, da so se ob gosti jesenski megli, ob dežju v zatohli kleti »Celjskega Doma« celo vlažni »žakli« vneli. Pomislimo samo, kako silno je potemtakem deloval ta zbor šele na napredno — delovno ljudstvo.

In kar je najvažnejše: Isti dan je zborovala v Celju kršč. soc. »Delavska zveza za Slovenijo« in »Poselska zveza«, katere dejstvo se je v vseh političnih krogih zelo opazilo že na prvi mah... Sapienti sat, v politiki itak ni, da bi človek povedal vse — — —

Doktor muzike. Z Dunaja je prišel doktor glasbe ali doktor muzike. Ljudje vedo, da imamo človeške in živalske doktorje, ali kaj naj dela doktor muzike, pa niso prav vedeli. Nekoč pa je stopil pred doktorja muzike neki človek in ga vprašal: »Ste vi doktor muzike?« — Doktor ponosno: »Seveda sem.« — Oni: »Potem pa prosim, da bi mi popravili to-le trompeto, ki jo je naš Francek potrl!«

Velika izguba. »Zakaj si tako slabe volje?« — »Žena mi je pobegnila s šoferjem. Tako izvrstnega šoferja ne dobim nikdar več.«

Slab začetek tedna. Zločinec (ki so ga v ponedeljek privedli pod vešala, da ga obesijo): »No, ta teden se je pa reslepo začel!«

Popolnoma suha drva

iz hrastovih krajnikov, žagana in na dom dostavljena, dobe člani po 25 Din za 100 kg,

premog po 38 Din za 100 kg.

Naročila sprejemajo vse ljubljanske poslovalnice. Izven Ljubljane pa le, če se zbere za en vagon odjemalcev.

I. delavsko konzumno društvo, r. z. z o. z. v Ljubljani.

Iz vse svoje duše

René Bazin

Poslovenil Niko Kuret

IV.

Da, vzljubila je ta kraj, to ulico, to hišo. Njeni najlepši spomini so bili vezani nanje. Svoje detinstvo, prav prva svoja leta je bila preživela v Chantenayu, v srenji, ki meji na planoto Miséri. Spominjala se je ulice, ki je bila od premoga vsa črna in so se v njej čevlji udarali do gležnjev v prah ali blato; nizke, pritlične hiše; žene, — svoje matere, ki ji je bil obraz tako poln milobe in so ji bili lasje tako svetli, ki je govorila malo in šivala od jutra do večera na istem mestu v okenski vdolbini srajce iz hodnega platna za mornarje. Slika trpljenja in odpovedi, katere daljne, meglene, skoraj izbrisane poteze je še jedva zaznavala. Henrietta se ni spominjala nobenega izprehoda po travnikih ali gozdovih, nobenega praznovanja, ki nanje sicer hodijo ob nedeljah starši z otroci roko v roki. Ne, ostal ji je samo spomin na pot od doma do samostanske šole in nazaj ter na malo, skoraj prazno košarico, kjer ni bilo več ne jabolka, ne kruha, ki se je marveč kotalil po njej samo lahki klobčič volne za ročno delo. Še zdaj jo je to pogosto presenečalo, ko se je spominjala mladosti. Prav mlada je bila izgubila mater. Sama sebi je govorila: »Najbrž imam njene lase, njeno polt in malce njene čudi. Rada se sklanjam nad svoje bolesi in svoje duše ne odkrijem niti tistim, ki jih ljubim. Lepa je bila moja mati, ko ji je bilo dvajset let: večkrat so mi pravili tako. Jaz sem jo poznala že precej izrpano. Kar mi je ostalo najbolj dojemljivega od nje, je njen nasmeh, ki se je zdel, da mi pravi zbogom vsakokrat...«

Redko kdaj je mislila na svojega očeta, ki je umrl nekaj mesecev kasneje. Očitila si je to kot nehvaležnost. A njega je poznala še manj. Prosper Madiot je spadal v časti vredno vrsto ljudi, ki so nesposobni, da bi se v kakem delu izučili. Bil je kopač, ki se je udinjal na dan ali na mesec, preprosto delavec, katerega glas je bil raskav, mišljenja pa nejasna, kakor zaspano in prebujajoče se

ob krepkejših sunkih. Tako se je bil storil zakon srednje vrste z njim in z nežno, sanjavo ženo, ki je slušala vedno iz neke bolezni in tako globoke udanosti, da sta odrasla otroka sama trpela ob spominu na toliko udanost. On je prihajal vsak večer, zahteval svoj močnik, ga posrebel in odšel v »druščino«, kjer je pil malo, a je zlasti opazoval, kako so drugi kvartali. Poslušal jih je in kadil. Zjutraj je šel z doma še preden je mala Henrieta bila pokonci.

Veselo, prostost, življenje so se za Henrieto začeli oni zimski večer, ko je kot desetletna deklica, kuštrava, trudna od jokanja, a že potolažena od novih prilik in obrazov, zapustila chantenaysko hišo s stricem Eloijem. Ta je vodil za roko njenega malega brata, bledega, sedemletnega dečka, ki se je prepuščal roki, ki ga je vlekla za sabo. Ona je hodila na drugi strani in kadar je pogledala kvišku, je zgedala med zvezdami nad sabo velike, sive in trde brke strica Eloija. Lahko bi ju bil zapeljal kamorkoli. Mati je bila mrtva, oče je bil mrtev in otroka sta šla za stricem, edinim sorodnikom, ki jima je preostajal. Sledila sta mu in mu zaupala, ker jima je rekel: »Pridita z mano, revčka! Kaj bosta tičala tukaj!« Henrieta je bila zavita v bel volnen šal, ki ji je pokrival glavo kakor kapuca. Antoine je izginjal v preširokem dežnem plašču, ki se je vlekel za njim in ga je bil stric kupil o mraku pri starinarju. Veter je vlekel po Loiri navzdol in megla je zmrzovala po ladijskih vrveh, po jamborih, po bradi starega vojaka, ki je govoril: »Samo eno posteljo imam za vaju, a jutri bosta dve.« Mimoidoči so se pomikali ko črne sence mimo tega ostanka družine, mimo obeh malčkov in starega strica. Poprijel je zopet besedo v dobri želji, da bi pozabaval malčka, ki ju je vodil s sabo. »Videla bosta lepe slike po stenah: Cesarja, maršala Bugeaudja, zavzetje Alžira... Samo, da se česa ne dotakneta, otroka: v časti jih imam, svoje slike, kakor svojo vojaško odslovenost... Tudi školjko imam: morje v njej valovi, ne da bi se utrudilo.« In gledala sta oba z nedoločnim občudovanjem strica Madiotja, ki je stopal malce hitro in je bil tako velik. Prsi je nosil naprej, ker je bil vajeen nahrbtnika, in imel je brke, ki so bile na obratih lich izrezane kakor iz kamena. V tišini spečega pristanišča sta njiju revni usodi šli proti

neznane zavetju. Malčka sta se smehljala med nezavednim ihtenjem, ki je bilo odslej brez vzroka pa ju je stresalo od časa do časa in sta si drug drugemu z njim odgovarjala. Ulanci Ermitage so vstajali v nebo. Bledo pročelje, više nego jambori jadrnic, se je dvigalo na vrhu obrežne skale, ki je štrlela navpik. Zdelo se je, da je sklonjeno nad praznino. Stric Eloj je izpregovoril: »Glejta, naše gnezdo!« Otroka sta razumela: »Glej, spanec, ki prihaja, bel vzglavnik, konec hoje v mrzlem vetru!« Pomikala sta hitreje slabo obute nožice, ki so drobile mrve premoga po nabrežju.

Tam je bila vztrastla Henrieta: stric jo je kmalu razvajal, soseska jo je sprejela vase. Pa je postala skoro tako domača z razmerami in z ljudmi, da je često mislila, da je med njimi rojena. Bil je to prostran, neverjetno obljuden svet, ki sta ga mejila na eni strani ulica Ermitage, na drugi pa uličica kralja Bacoja. Prva vrsta hiš, ki je bila skorajda ravna, je skrivala drugačno ozadje, — po rebri griča pozidana dvorišča, druga nad drugo postavljene podrtije, obdane od neznatnih, s pločvi zavarovanih vrtov. Tam je vedno dišalo po žehti. Starih ljudi ni manjkalo, otrok je mrgolelo. Bilo je starinskih in aristokratskih stanovanjcev, ki so stanovali v okraju že pol stoletja ali celo več, pa tudi vagabundskih naselbin, ki jih burič razganja in podi kakor lovski pes iz kraja v kraj po bednih koncih mest. To je jedna množica, ki nima prijateljev, ne utegne, da bi si jih dobila in ne utegne, da bi za njimi žalovala. Henrieta je bila zgodaj prišla mednje in najsi je bila sama revna, je našla še revnejših ljudi, kot je bila ona. Ko je tako sebe primerjala z njimi, so ji pomogli, da se je čutila srečno.

O, šola teh sosesčin in čudežno usmiljenje, ki ga za vekomaj v dušo vsade! Mala je bila gledala trpljenje okrog sebe in njeno že po naravi mehko srce se je bilo odprlo sočutju. Komaj je razumela, da že ima oni mehki smehljaj, ki že oddaleč boža. Fantalini, ki so poležavali za ograjami, so jo gledali nekam veliko in vitko v kratkem krilu, ko je šla v šolo in jih je gledala kakor mati. Pa so ji pravili: »Dober dan gospodična Madiotjeva!« Ni govorila z njimi, ni se ustavljala. Radi so jo imeli že kar zato, ker so jo videli. Starejši prav tako.